

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena:
 Na celý rok ... 4 koruny — hal.
 Na pol roka ... 2 " — "
 Na štvrt roka ... 1 " — "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor:
 Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 páp. komorník.
 Majiteľ a vydavateľ:
 JÁN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo:
 Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
 Sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin
 ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify.
 Rukopisy sa nazpak nedávajú.

Mojim národom!

Mojou najvrelšou túžbou bolo, aby som svoje, z Božej milosti mi ešte zbudlé roky venovať mohol dielam pokoja a aby som národy moje ušetriť mohol obetí a tiarch vojny.

Prozretelnosť rozhodla ináč.

Prechmaty jedného, nenávisťou naplneného nepriateľa donútily ma, aby som sa po dlhých rokoch pokoja chopil meča na obranu česti svojej monarchie, na ochranu jej auktority a mocenského postavenia a na zabezpečenie nenarušiteľnosti jej územia.

Srbské kráľovstvo, ktoré sme, moji predkovia i ja od počiatkov jeho štátneho bytia až do posledných časov, vždy napomáhali a podporovali, s rýchlozabúdajúcou nevďačnosťou už pred rokami vkročilo na cestu Rakúsko-Uhorsku nepriateľskú.

To moje rozhodnutie, ktorým som po tridsaťročnej požehnannej práci pokoja, v Bosne a Hercegovine rozšíril svoje panovnícke práva i na tieto zeme, Srbsko prijalo výbuchami bezuzdnej náruživosti a rozhorčenej nenávisťou, ačkoľvek ono rozhodnutie v ničom neurážalo práva tej krajiny. Moja vláda vtedy použijúc pekné slová silnejšieho, bola do krajnosti shovievajúca a ústupčivá, od Srbska žiadala iba to, aby snížilo svoje vojsko na stav pokoja a aby slúbilo, že v budúcnosti kráčať bude po ceste pokoja a priateľstva.

Keď pred dvoma rokmi stálo Srbsko v boji s tureckou ríšou, moja vláda, vedená tiež len miernosťou, obmedzila sa iba na ochranu najväznejších životných podmienok monarchie.

V prvom rade tomuto chovaniu ďakovať mohlo Srbsko, že dosiahlo cieľ vojny.

Nesplnila sa tá nádej, že srbské kráľovstvo uzná veľkú trpezlivosť a pokojamilovnosť mojej vlády a že dostojí svojmu slovu.

Čím diaľ väčšie vlny hádže proti mne a proti môjmu domu prechovávaná nenávisť. Vždy nezaobalenejšie tisne sa do popredia snaha, ktorá smeruje k odtrhnutiu územia, nerozlučiteľne patriacich ku Rakúsko-Uhorsku.

Cez hranice prešľahuje hriешný prúd, ktorý na juhovýchodných stranách monarchie rozvikľaf chce základy štátneho poriadku, ľud — o ktorý sa starám s takou otcovskou láskou — odkloniť od vernosti ku panujúcemu domu a ku vlasti, hriешný prúd, ktorý chce sviest dorastajúcu mládež a naviesť ju na hriешne skutky šialenstva a vlastizrady. Celý rad vražedných pokusov a jedno plánovite osnované i prevedené sprisahanie, jehož hrozný zdar trafil mňa i moje verné národy do srdca: hľa, to sú ďaleko viditeľné krvavé stopy Srbskom podujatej práce a ním prevádzaných tajných prechmatov.

Túto podkopnú prácu, ktorá sa už nedá ďalej trpeť, treba zastaviť. Treba urobiť koniec ustavičnej vyzývavosti Srbska, jestli nenaštrbene chceme zachovať dôstojnosť a česť mojej monarchie, jestli chceme zachrániť od ustavičných otrasov jej štátny, hospodársky a vojenský rozvoj.

Márne urobila moja vláda ešte jeden pokus, aby pokojnými prostriedkami dosiahla ten cieľ a vážnym upozornením primala Srbsko, aby sa obrátilo.

Srbsko odmietlo mierne a spravodlivé žia-

dosti mojej vlády a odoprelo splniť tie svoje povinnosti, ktoré sú prirodzenými a potrebnými základmi pokojného spoluzitia národov a štátov.

Musím teda ozbrojenou silou zadovážiť pre svoje štáty nepostrádateľné záruky vnútorného pokoja a stáleho vonkajšieho mieru.

V tejto vážnej hodine povedomý som si celého dosahu svojho rozhodnutia aj zodpovednosti pred Všemohúcim.

Všetko som uvážil a rozmyslel.

Dóverujem mojim národom, ktoré v každej búrke verne a spolčeno shromaždily sa vždy okolo môjho trónu a vždy ochotne prinášaly i tie najväčšie žertvy za česť, veľkosť a moc svojej vlasti.

Dóverujem sebaobetavým oduševnením naplnenej chrabrej armáde Rakúsko-Uhorska. A dúfam vo Všemohúceho, že mojim zbraniam udelí víťazstvo.

Dané v Ischli, dňa 28. júla 1914.

Franc Jozef v. r.

Zadovažujte predplatiteľov pre «Krešťana!»

Europa v plameňoch.

Začali svetovú vojnu.

Blčiacu faklu hroznej svetovej vojny Rusko hodilo medzi pokojné národy Európy. Ruský zahraničný minister, ruský minister vojny a náčelník ruského generálneho štábu, bez všetkého predbežného vyzvania, teda dobrovoľne, na slovo statočnosti poistili rakúsko-uhorského veľvyslanca, že Rusko nemá v pláne nepriateľsky zakročiť proti Rakúsku a Uhorsku; v tom istom čase ale na severo-východné hranice monarchie nariadili mobilizáciu šesťnásť vojenských sborov. Nemecký cisár na to, ako verný spojenec Rakúska a Uhorska, v záujme udržania svetového pokoja ešte raz vyzval ruskú vládu, aby osvedčila sa behom dvanásť hodín, čo zamýšľa s mobilizáciou, ktorú nariadila vzdor daného slova statočnosti. Ponevác ruská vláda na toto posledné vyzvanie v určitom čase nedala odpovede, dľa úradnej zprávy so dňa 31. júla tohto roku jeho cisárske a apoštolské kráľovské veličenstvo najmilostivejšie ráčilo nariadiť.

Všeobecnú mobilizáciu armády, válečného námorníctva, obidvoch domobraní, ako aj povolanie a mobilizovanie landšturmu. Ku tomuto ustanoveniu zavdala príčinu zo strany Ruska nariadená mobilizácia. Jeho cisárskym a apoštolským kráľovským veličenstvom nariadené ustanovenie *nezahrňuje v sebe žiadnu agresívnu tendenciu*, lež je reč o ustanovení prevedenom z opatrnosti, cieľom neodpustiteľnej obrany monarchie.

Z Petrohradu od nemeckého veľvyslanca 31. júla do Berlína prišla zpráva, že

V Rusku nariadili mobilizáciu armády a námornej zbranej moci.

Vilhelm II, cisár Nemecka, následkom toho po prevedení porád so zastupiteľmi všetkých nemeckých štátov nariadil.

Stav hrozivého válečného nebezpečenstva.

Stav hrozného válečného nebezpečenstva (Dľa Wolffovej agencie) má tieto známky: porobenie všetkých vojenských poriadkov na stráženie poštovej, telegrafovej a železničnej prepravy v záujme vojenských potrieb; ďalšie následky tohoto stavu sú *vyhlásenie válečného stavu, čili štatáriuma v Prusku* a zakázanie podávania správ o pohyboch čiat a ochranných prostriedkoch.

Pokračovanie druhých veľmocí — Stanovisko Anglicka.

Londýn, 1. augusta. Dľa zpráv úradných kruhov, Anglicko k ničomu neni zaviazané a v páde akejkoľvek europejskej konflagrácie podržuje si slobodnú ruku. Z toho ale, že rozhodne zakročilo v záujme udržania svetového pokoja, možno na to uzatvárať, že neschvaluje zločinstvá srbských kráľovrahov a obráti sa proti Rusku.

Švajciarsko mobilizuje.

Švajciarsky vyslanec osvedčil sa úradne, že Švajciarsko cieľom zabezpečenia teritoriálnej integrity 1. augusta 1914. nariadilo všeobecnú mobilizáciu.

Belgicko mobilizuje.

Dľa úradnej zprávy belgická vláda v záujme trojspolku nariadila všeobecnú mobilizáciu.

Dánsko je neutrálne.

Kopenhága, 1. augusta. V smysle kráľovského nariadenia 20. decembra 1912., Dánsko drží sa stanoviska neutrality.

Švedsko a Norvégsko je neutrálne.

Kristiania, 1. augusta. Dľa zpráv zahraničného ministerstva v Norvégsku porobili poriadky k zadržaniu neutrality.

Štokholm, 1. augusta. Švédska vláda uzavrela v záležitosti vojny medzi Rakúsko-Uhorskom a Srbskom, že pevne drží sa neutrality

Stanovisko Talianska.

Rím, 1. aug. Taliansko za každých okolností hotové je ochotne vyplniť povinnosti, ktoré ho viažu ku trojspolku.

Turecko.

Sorganizovalo flottu a pod zbraň povolalo dôstojníctvo, mužstvo armády a flotty.

Rumunsko.

Vláda rumunská v porade 4. aug. za predsedníctva kráľa vydržiavanej uzavrela, pripojiť sa ku trojspolku.

Japonsko.

Tokio, 1. aug. Noviny Nischi-Nischi píše, že vojnu Ruska, Japonsko na každý pád použije k usporiadaniu mongolsko mandžurskej otázky.

Francúzsko.

Francúzska vláda nariadila všeoecnú mobilizáciu a francúzske čaty pri vrchu Harz prekročily nemecké hranice, boly ale zpiatky zahnaté so značnou ztrátou.

Rusko začalo vojnu proti Nemecku.

Berlin, 2. aug. Ruské čaty pri Eichenriede, na železničnej čiare Jarotschin-wrescheni a pri Sviderne v Pozensku prekročily nemeckú hranicu a s veľkou ztrátou boly zahnaté.

Nemecký križiak «Augsburg» 2. augusta bombardovala ruský válečný prístav Libau. Prístav je docela zničený.

Zadovažujte predplatiteľov pre «Krešťana»!

Reč cisára Vilhelma.

Berlin, 2. augusta. V piatok 31. júla celé popoludnie boly tu vlastenecké demonštrácie s veľkým oduševnením. O 1/27. hodine cisár Vilhelm, cisárovná Auguste a knieža Adalbert zjavili sa v jednom obloku rytierskej siene kaštieľa. Cisárskemu páru obecenstvo pripravilo vrelé ovácie. Cisár k obecenstvu povedal nasledovnú reč:

— Ťažká hodina nastala dnes pre Nemecko. Naši závistníci nás zo všetkých strán nútia ku oprávnenej sebaobrane. Do ruky nám tisknú meč. Úfam, že keď sa mojim unúvamiam v poslednej hodine nepodari primaf našich protivníkov ku nahliadnutiu a pokoj udržať, meč s Božou pomocou tak budeme zvrtať, že ho čestne budeme môct vloziť späť do pošvy. Vojna od nemeckého ľudu vyžaduje nesmierne krvné a peňazné obete. Ukážeme našim nepriateľom, čo to znamená napadnúť Nemecko. *A teraz vás Bohu porúčam, Teraz chodte do kostola, klaknite si pred Bohom a proste jeho pomoc pre našu statnú armádu.*

Obecenstvo s hromovitými výkrikmi «Hoch!» a «Hurrah!» prijalo cisárove slová, potom spievalo vlastenecké piesne. Keď onedlho nato cisarsky pár na otvorenom automobile odviezol sa z paloty, znova mu pripravili oduševnené ovácie.

Nemecké víťazstvo na ruskom území.

Berlin, 3. aug. Pri Lubnitzi stojáce pohraničné nemecké čaty po krátkom boji zaujaly Czenstochov a Bendzin. Jedon regiment nemeckých ulánov vriahol do Kalischa.

Francúzska perfídia.

Metz, 2. aug. Jedon francúzsky lekár s pomocou dvoch vo svetské háby preoblečených francúzskych dôstojníkov v meste Metz probovali otráviť studne bacillami cholery. Nemci ich lapili a hneď zastrelili.

O ruskej nehanebnosti

rozpisujú sa všetky viedeňské časopisy a jednomyseľne konštatujú, že Rusko svojou hriešnou politikou narušilo svetový pokoj. «Neues Wiener Tagblatt» píše, že svet zhrozený stojí voči bezpříkladnej peknej nehanebnosti Ruska. Z úplne

spolahlivého prameňa dozvedá sa spomenutý časopis, že ruský zahraničný minister Sasonov minister vojny Suchomlinov a náčelník ruského generálneho štábu jednomyselne a sami od seba dali svoje čestné slovo nášmu petrohradskému velvyslancovi grófovi Szapárymu, že nezamýšľajú žiadnej nepriateľskej akcie proti Rakúsko-Uhorsku. A vzdor toho v ten istý čas nariadili mobilizáciu šesťnástich vojenských sborov na hraniciach našej monarchie. Časopis dokladá: Tento neuveriteľný a dľa západoeurópskych pochopov nepochopiteľný fakt pridružil sa ku iným podobným zkušenosťami a primal pokojamilovného a šlachetného cisára Vilhelma, aby sa ešte raz odhodlal — majúc pred očami desný obraz európskej vojny — zakročiť u cára v záujme pokoja. Ruská vláda však tým odvetila, že nariadila mobilizáciu, na čo Nemecko dalo známú kategorickú odpoveď a vypovedalo Rusku vojnu. Kostka je hodená a ukazuje vojnu.

Chýry z bojišťa so Srbmi.

Bitka pri zemúnskom moste. (Úradná zpráva.) Ako po všeobecnom položení iné nebolo možno očakávať, dosavádne válečné udalosti obmedzovaly sa len na nepatrné bitky.

Počas chodenia patrol pozdĺž riek Dunaja a Sávy, ktoré Belehrad oddeľujú od Uhorska, prišiel opätovne rad na zamenenie výstrelov z pušiek, ktoré ale značnejšiu ztratu nezapríčinily.

Vážnejší ráz ale mali tie novšie bitky, ktoré sa strhly pri zemúnskom moste.

V noci 29. na 30. júla Srbi rozhodili spomenutý most. Výsledok ale nebol sodpovedajúci. Srbské snahy po dokončení zkazonosnej práce, naše predné stráže, podporované delostrelectvom na suchu a na loďach, zmarily.

Pri Progare, dedine pri Save, snaha jednej z 50—60 ľudí pozostávajúcej bandy, aby prešla cez rieku, zmarila sa na ostražitosti našich predných stráž. Konečne nášmu delostrelectvu, ktoré si zastalo voči Velkému Gradištu, podarilo sa do ohňa vziať dve pod vystrojením stojace nepriateľské parolode a zničiť ich.

Z tejto príležitosti môžeme konštatovať, že verejnosť o každej vážnejšej udalosti odohravšej

sa na bojišti stále dozvie sa z úradnej zprávy, ktorej jedine možno privlastňovať hodnovernosť.

Boje u Driny. Cez Viedeň 31. júla večer došla táto zpráva:

U rieky Driny (ktorá tvorí západnú hranicu medzi Srbskom a Bosnou) byly menšie srážky. Na našej strane padnul jeden muž, na srbskej asi desiat. Srbské komitské bandy pokúsily sa vniknúť do Bosny, ale byly odrazené u Bjeliny.

Odbitý srbský útok. (Úradná zpráva.) Vo štvrtok čata našich vynikajúcich pohraničných jágrov útok Srbov, ktorí boli v prevabe, pri Klotjevaci bez ztraty odbyla. Srbi údajne utratili jedného dôstojníka a dvaadvadsať ľudí.

Hrdinský skutok dvoch jágrov. (Úradná zpráva.) Jozef Hloušek a Ján Šin, pohraniční jágri z Mährisch Schönbergu vo štvrtok na prostrednej Drine za palby nepriateľa preplavali rozvodnenú rieku a spustošili srbské telefonové vodítka na nepriateľskom brehu. Tento hrdinský skutok zasluhuje, aby bol zaznačený v letopisoch našej zbrannej moci.

Srbská válečná lesť. Bukarešť, 31. júla. Zo Sofie oznamujú, že Srbi len zo lsti rozhlasovali, že Belehrad prepustia bez všetkého odporu a obrany. Srbská vláda je v skutočnosti pevne odhodlaná Belehrad brániť, dokiaľ môže. Z Belehradu na oko odvolané vojsko skryli u Lapova (na čiare Belehrad—Niš) a potom ho odtiaľ zas v tichosti dopravili do Belehradu. Na srbskej strane mostu a na pravom brehu Sávy umiestnili vojsko aj delá.

K bombardovaniu Belehrade. Viedeň, 31. júla. (Uhorská Telegrafická Kancellária.) Jedna časť tlače mylne tak vysvetľovala štvrtkovú zprávu o zamiešaní sa delostrelectva do bojov predných čiat pred Belehradom, že bola reč o bombardovaní neopevneného mesta. Rozumie sa, že na našej strane všeobecne uznané ustanovenia medzinárodného práva o veta svedomitejšie zachovali, než že by naše delostrelectvo bolo sa takouto srážkou prevínilo proti ustanoveniam medzinárodného práva. Výlučne strieľali na bojujúce čaty, ktoré z jednotlivých domov strieľaly. Na bojišti ostatne v piatok 31. júla nestala sa významnejšia udalosť.

Blokáda proti Čiernej Hore. Londýn, 31. júla. «Times» oznamuje, že jedna časť rakúsko-

uhorskej flotty vzala pod blokádu Antivari, hlavný prístav Čiernej Hory.

Prví srbskí ranení. Bukarest, 2 augusta. Casopisu «Adverul» oznamujú zo Sofie: Bulharské časopisy z Nišu dostaly zprávy, že tá v piatok 31 júla z bojišťa dovezli prvých srbských ranených. Ranených navštívil kráľ Peter. Dovezenie ranených urobilo hlboký dojem.

Zločinstvá Srbov.

Rakúsko-Uhorskej monarchie memorandum k veľmociam.

Zahraničné ministerstvo Rakúsko Uhorskej monarchie pred opovedaním vojny Srbsku, ako sme v predošlom čísle spomenuli, veľmociam poslalo obežník a ku nemu pripojilo memorandum, v ktorom opísaný je výsledok vyšetrovania v záležitosti veľkosrbského sprisahania a sarajevskej vraždy prevedeného. Toto memorandum je nasledujúceho obsahu:

Ciele Narodnej Obrany.

Zo Srbska zavedený pohyb, ktorý si vytýčil za cieľ, aby Juhoslovanmi obývané čiastky Rakúsko-Uhorska odtrhol od monarchie a pripojil ich ku Srbsku, ďaleko siaha do minulosti. Táto propaganda na srbskom území počas krízy annexie dosiahla najvyššieho stupňa, keď totiž vystúpila s otvoreným vyznaním svojich tendencií, nakoľko pod protektorátom srbskej vlády všemožne pracovala na uskutočnení svojich snáh. Kým celá srbská tlač vyzvala každého do boja proti Monarchii, zatiaľ utvorily sa spolky, ktorých povolaním bolo pripravovanie tohto boja. Z týchto spolkov najvýznamnejšou je «Narodna Obrana», utvorená z jedného revolucionárneho výboru, ktorý svojho času založili srbskí vojenský funkcionári.

Tento spolok vytýčil si za cieľ, aby ku vojne s Rakúsko-Uhorskom zostavil a vycvičil slobodné čaty.

Ústredným výborom Narodnej Obrany vydávaný časopis medzi iným nasledovne určuje ciele spolku: *Utvorenie dobrovoľných čiat a ich prípravenie, založenie osobitej čaty povstalcov, jej vystrojenie a vycvičenie, aby bola schopná ku osobitému vedeniu vojny. V Rakúsku vidia prvého a*

najväčšieho nepriateľa, pokračovanie ktoreho robí potrebným boj proti Rakúsku, ktorý má mať výsledok úplné vykynoženie.

Zástoj generála Božo Jankoviča a kapitána Milana Pribičevića.

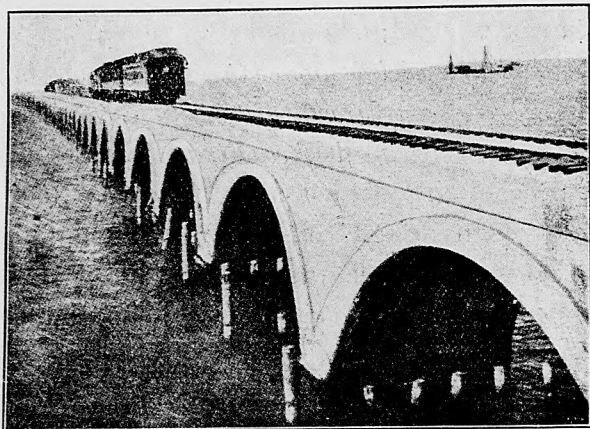
Dľa vyznania bosenského štátneho občana Trifku Kristaloviča Narodna Obrana poverila ho, aby naverboval 140 chlapov a aby utvoril z nich bandy. Naverbovaných chlapov zaviedli do obce Cupria v jagodínskom okrese a *v tamojšej škole učili ich strieľať do ciela, hádzať bomby, klásť míny, do povetria vyhodiť mosty železnice a tunely a pokaziť telegrafické vodítka.* Ich úlohou bolo, aby nasledujúc príklad svojich veliteľov tieto, v škole nadobudnuté známosti, uskutočňovali v Bosne a Hercegovine. *Že táto škola stála v spojení so srbskými vládnymi kruhmi, je dokázané už i tým, že v škole bánd výlučne srbskí dôstojníci účinkovali čo učiteľia. Generál Božo Jankovič a kapitán Milan Pribičević riadne kontrolovali tieto naukobehy, ktoré trvaly za tri mesiace.*

Narodna Obrana južné územia monarchie držala za srbské územie. Narodna Obrana v tom videla svoju úlohu, aby »bratov bývajúcich mimo Srbska« primala k povstaniu. Jej emissári pochodili južné územia monarchie, aby držali prednášky, ale opravdovým cieľom nebola sama prednáška, bo vzhľadom na kontrolu zo strany vrchností, bolo to len pomerne nevinnou príležitosťou ku tomu, aby medzi štátnymi občanmi monarchie, pre Narodnu Obranu získala súcich pomocníkov a členov. Medzi týmito emissármi, ktorí na územiach našej monarchie takúto verbujúcu činnosť vyvíjali, vynikal *Živojin Dešid*, direktor srbskej štátnej tlačiarne, ktorý r. 1912. v Karloviči držal prednášku, z ktorej príležitosti verejne hovoril o spojení všetkých *Srbov proti spoločnému nepriateľovi* a takými narážkami, ktoré nebolo možno ináč rozumieť, Rakúsko-Uhorsko označil čo tohto spoločného nepriateľa všetkých Srbov.

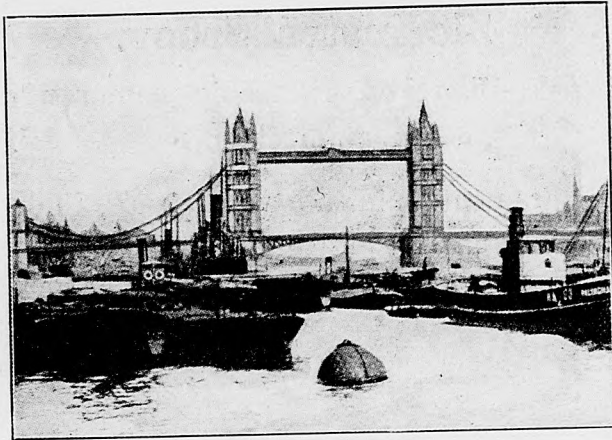
Charakteristické je, že pohyb Srbov, na území našej monarchie účinkujúce srbské spolky ku tomu stále používal, aby s našimi štátnymi občanmi utvorily spojivo a aby ďalej mohli pokračovať vo svojich podvratných prácach proti monarchii. Tak na slávnosti sarajevského spolku «Prosvjeta» v septembri r. 1912. delegát Narod-

nej Obrany použil príležitosť ku tajnému sbieraníu členov v Bosne. Návštevu záhrebských študentov v Srbsku v apríli r. 1912., keď študentov úradne po vojensky privítali, iste použili tiež ku cieľom agitácie proti našej monarchii. Osobitým odvetvím činnosti spolku bolo, *aby v službe armády monarchie stojácich primali ku tomu, aby, vystúpia z armády, išli do Srbska.*

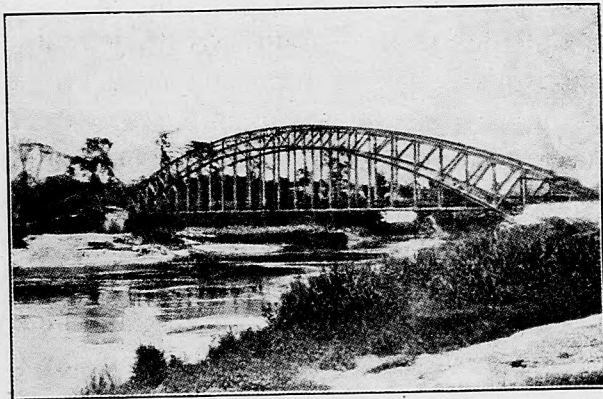
územie. Prefekt krajinského okresu vtedy, keď následník trónu cestoval v Bosne, ponáhlal sa trom vyhodeným študentom vystaviť srbské cestovné passy, v ktorých nespravodlivo udal, že sú srbskými štátnymi občanmi. Jednou z osobitých úloh Narodnej Obrany je, aby v monarchii držala emissárov, ktorí by v páde vypuknutia nepriateľstva v bandách zničili premávkové pro-

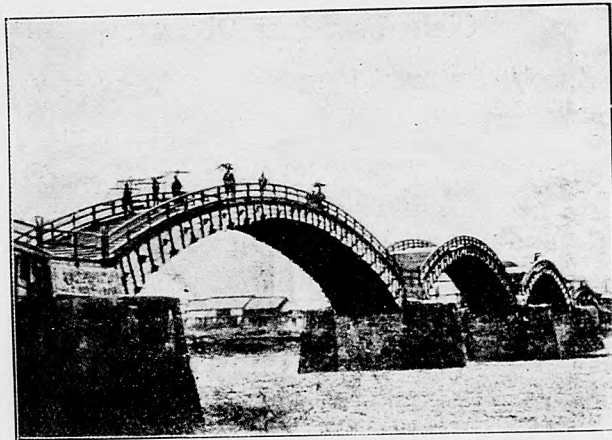
Most v Kolumbii 3200 metrov dlhý.

Tower most v Londýne.

Najdlhší železničný most v Afrike.

Japonský most v Kiotove.

Sprisahanie proti následníkovi trónu.

Daktorí zo zavedených veľmi sa zklamali vo svojich mnoho slubujúcich nádejach. Zvlášte charakteristickým na tendencie proti monarchii namierené, je to, že študentov, ktorých z horvatských a bosenských škôl pre ťažké disciplinárne viny vytvorili, v Srbsku prijali s otvoreným náručím a často podporovali ich štátnymi peniazmi.

Viacerých vytvorených chovancov pakráckej učiteľskej prípravovne v Srbsku hneď vzali za učiteľov. Jedon z týchto verejne povedal, že on a jeho ľudia počas pobytu následníka trónu v Bosne podali dôkaz toho, že je Bosna srbské

striedky a aby spôsobili vzbury a zmätky. Narodna Obrana vo svojom reorganizovanom programme vytýčila si za cieľ, aby fanatickou a neunavnou prácou medzi Srbmi hlásala boj proti Rakúsko-Uhorsku, jako proti najväčšiemu a najhlavnejšiemu nepriateľovi, pod tou záminkou, že monarchia odoberá Srbom slobodu a reč a že ich chce zničiť.

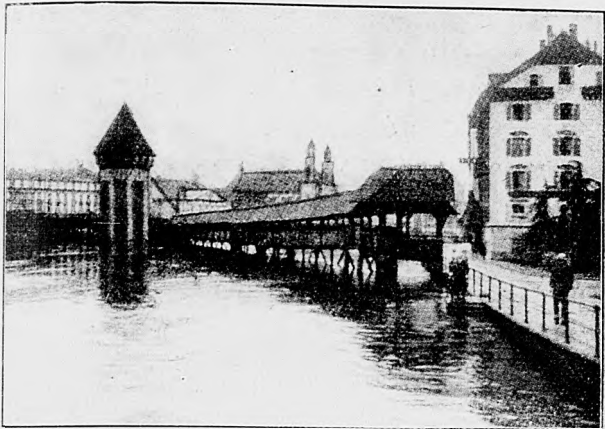
Krešťanský svetový názor je blahonosný bez výmienky pre každého.

Srbský dedič trônu Alexander a sprisahanie.

Berlinský dopisovateľ novín E. U. svojim novinám tieto dni poslal nasledujúcu zprávu:

Dnes som sa shováral s bývalým srbským kapitánom Severinom *Budrovicom*, ktorý sdrzuje sa tu od niekoľko týždňov. Budrovic o pláne

sedovi len to povedal, že sa on do toho nemieša, jestli ale za dobré uznáva, nech sám proti tomu sodpovedne zakročí. Pašič sa však k tomu neodhodlal, bo s dôstojníkmi nechcel mať nový konflikt. Predsa ale zakázal dve také zasadnutia dôstojníkov a aj v inom smere hľadel prekaziť plány dôstojníkov, na príklad keď Franca Ferdinanda indirektne upozornil na ne-

Most v meste Luzern postavený r. 1333.

Most nad riekou Nil v Caire.

Galata most v Carihrade.

Mosty v Newyorku.

sarajevského atentátu sdelil mi nasledujúcu senzacionálnu zprávu:

— *Niekoľko týždňov pred sarajevským atentátom každodenne boly schôdzky v belehradskom kassíne dôstojníkov. Ku týmto schôdzkam vždy prišiel aj dedič trônu Alexander. Tu dost verejne pojednavali o zavraždení Franca Ferdinanda. Knieža Alexander pri týchto schôdzkach choval sa ako schvaľujúci posluchač.*

— Ministerpredseda Pašič, ako sa dozvedel o sprisahaní dôstojníkov, šiel ku kráľovi Petrovi a prosil ho, aby kniežatu Alexandrovi zakázal chodiť ku týmto schôdzkam. Kráľ Peter túto vec nebral vážne a preto svojmu ministerpred-

bezpečie cestovania do Bosny. Tohto následkom bolo, že sostril sa spor medzi dôstojníkmi a vládou a že dôstojníci s tým väčšou horlivosťou hľadeli previesť ich plány.

— *Všetky podrobnosti atentátu ustálili v belehradskom dôstojníckom kassíne, tam poverili Ciganoviča, aby zaopatril hadzačov bombí, ziadial vyšiel rozkaz kragujeváckemu arzenálu, aby bomby vydali Ciganovičovi. Dedič trônu Alexander o všetkom bol informovaný a keď sa aj verejne nevyšlovi, že tie plány schvaľuje, jeho mlčaním predsa povzbudzoval dôstojníkov. Kráľ sa konečne predsa pochlapil a dediča trônu tahal na sodpovednosť. Pri tom však odohraly sa rozčulujúce scény a*

konečne zväzila mienka dediča trónu a kráľ odhodlal sa odcestovať do kúpeľa, na ktorý čas správú krajiny sveril na dediča trónu. Kráľ ostatne, aby celkom vyviaznul z dilemmy, strojil sa aj zaďakovať, od toho ale odviezol ho ministerpredseda Pašič.

— *O sprisahání vedet teda tak dobre kráľ Peter, ako aj ministerpredseda Pašič, oba ale zcela nevládni boli proti dôstojníkom, ktorých zbožňuje ľud od poslednej vojny a ktorí v Srbsku ešte nikdy nemali tak veľkej moci, ako prítomne. Nakolko nevládna je srbská vláda, toho dôkazom je, že do sprisahania zamiešaný bol aj londýnsky srbský vyslanec. Po zakázaní dôstojníckych zasadnutí v Belebrade, tajnú kanceláriu utvorili v londýnskom vyslanectve, kde pokračovali v prípravách ku sprisahaniu.*

— V záležitosti odhalenia, aké mi sdělil Severin Budrovic, pohladal som berlinského srbského jednatela, ktorý na moju prednášku, rozumie sa, všetko tajil, čo tvrdil Budrovic.

— Čo povie, pane radca — pýtal som sa ďalej — na ten chýr novín «Magdeburger Zeitung», že v belehradskom dôstojníckom kasíne už dvoma dňami pred sarajevským atentátom na čiernej tabuli stálo napísané, že Franc Ferdinand onedlho zomre?

Srbský jednatel na to len plecť mrdol.

— Tiež noviny uverejnili aj jeden list, dla ktorého srbský londýnsky vyslanec na cieľe prevedenia atentátu, srbským dôstojníkom poslal štyri tisíc funtov šterlingov?

— To neni pravda! — odpovedal jednatel.

— Čo myslíte o stanovisku, aké zaujíma Rusko?

— O tom ničoho nemôžem povedať. To jedno je isté, že s Ruskom nemáme formálnej smluvy.

Reč kardinála knieža primasa.

Z príležitosti odročenia krajinského zákonodarstva jeho Eminencia kardinál, knieža primas v zasadnutí snemovne veľmožov 28. júla vyslovil sa nasledovne:

S tradíciou vernosťou a s úplným holdom poddanstva prijímame v týchto vážnych okamženiach najmilostivejší prípis jeho veličenstva. V dejepise krajinskej snemovne veľmožov

darmo by sme hľadali tak vážne okamženia, ako sú terajšie; nie ale len v dejepise našej vlasti, lež aj v dejinách celého vzdelaného sveta darmo by sme pátrali po tak potupných udalostiach, ako sú tie, ktoré nám zapríčinili tieto vážne okamženia. Celej Európy statočnosť poškvrnili, to ale treba zmyť. V nóte monarchie uvedené smutné udaje sú také, že pre ne na najprísnejšiu zodpovednosť treba bolo fahať, pokoj, hranice monarchie, členov panujúcej rodiny a popredných mužov monarchie život stále ohrozujúcu anarchiu, ktorá cez dlhý rad rokov, na veľkú prábu stavala našu trpezlivosť.

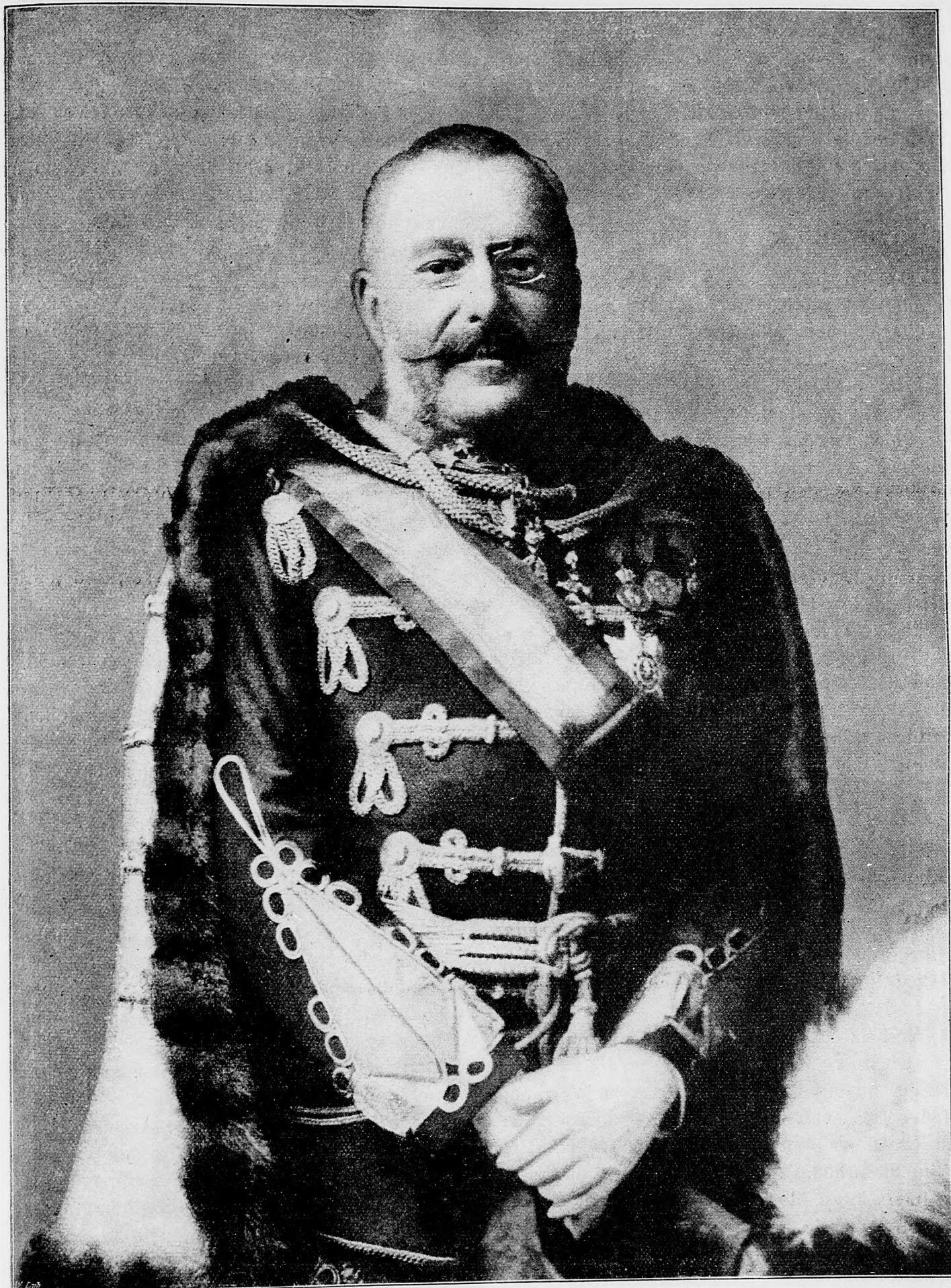
Vyplnenie v nóte obsažených, spravodlivých podmienok možným bolo by mohlo urobiť pokojné vybavenie celej tej smutnej záležitosti. Táto nóta opravde bola novým dôkazom pokojamilovania a trpezlivosti monarchie; Serbia ale jej spieraním sa proti oprávneným požiadavkám v tej nóte obsaženým, znovu dokázala, že nechce odstúpiť od politiky proti nám posiaľ prevádzanej. Takto povstalo naše právo a vznikla naša povinnosť, zahatíť na hraniciach našej vlasti horiacu faklu, za urazenie právneho poriadku a za vyliatu nevinnú krv, zadovážiť si zadosťučinenie (Schvalovanie.), čo keby sme neurobili, bolo by jedine znakom našej slabosti a nevládnosti.

My nechceme vojnu, lež pokoj, nie ale taký pokoj, ktorý vedie k nečinnosti a k smrti, lež pokoj, ktorý vedie k životu. Keď ale tento pokoj nemohli sme si zabezpečiť novšou ochotnosťou, vtedy — bárs nás to aj bolí — nesmieme sa ľakať ani hrúzy a obetí vojny.

Jestli dakedy pravda bolo, včul stonásobne je pravda, čo hovorí príslovie: «si vis pacem, para bellum», chceš-li pokoj, chystaj sa do vojny a jestli to dakedy zodpovedalo spravodlivosti, tak zaiste prítomne zodpovedá to nielen nášmu právu, lež aj najprísnejším požiadavkám mravnosti. (Pravda! Tak je!)

V povedomí najčistejšej pravdy nasej svätej záležitosti, prosíme Pána Boka ochranu na jeho veličenstvo, prosíme ju na našu slávnú a zmužilú armádu, do jejž rúk s dôverou skladáme zadosťučinenie za naše v dejepise sveta bez páru stojáce urazenie, obranu a zabezpečenie pokoja vlasti.

1 keď to robíme, včul, v týchto vážnych a

Arciknieža Fridrich, nový hlavný dozorca armády.

slávnostných okamženiach, zboria medzi nami sa hrádze rôznych politických mienok a protivného stanoviska a my všetci, ako vždy, tak aj prítomne sjednotení sme vo vernej oddanosti ku kráľovi a v nezkalenej láske ku vlasti. (Všestranné schvaľovanie a éljen! Nech žije kráľ! Nech žije vlasť! Zdlhavé hlučné éljen!)

Dôverujeme v našom vojsku!

Deň 25. júla roku 1914. ostal veľkým dátumom v histórii Rakúsko-Uhorska a aj po stotoletíach spomínať ho budú naši potomci. V ten deň stala sa pre celý svet veľkého významu udalosť; je to totižto deň prísneho účtovania so Srbskom. Nehovorili by sme o tejto celého vzdelaného sveta týkajúcej sa udalosti, keby sme len so Srbskom mali činenie. Nuž ale darmo je, dľa najnovších správ pokoj celej Európy hrozí porušiť Rus. Naši spojenci, Nemecko a Taliansko verne vydržia pri nás a preto pevne úfame, že zvíťazíme nielen proti Srbovi, lež keď treba, aj proti Rusovi.

Už v prvých dňoch ukázali sme, že sme nie Turecko. Smele sme vystúpili proti lstivým Srbom, ktorí prinútili nás ku tejto vojne. Musíme dokázať, že sme veľmoc a že zavážime v rade európejských národov a že ešte nevy-mrelo v nás to hrdinstvo, ktoré v minulosti celý svet obdivoval.

Dali sme sa do veľkej práce a musíme ju zdarne previesť, lebo od nej závisí náš život, Nebojíme sa! Prichystaní sme ku všetkému, bo boj náš je oprávnený a spravodlivý.

Odkiaľ táto dôvera? Čo nás oduševňuje ku tejto vojne? Jedine tá myšlienka, že bojujeme za vec spravodlivú, keď sa ideme prísne porátať so Srbom.

Veď už raz treba bolo koniec urobiť bezo čivosti Srbov. Keby sme ich pre Sarajevskú vraždu nepotrestali, tak by sme smiešni boli pred celým svetom; tak by sme dokázali, že sme bojazliví a nemotorní, s čím by sme len posmelili Srbov, aby tým prudkejšie doliehali na nás. Nuž a ktorý veľký národ, ktorý stá-millions obetuje na vojsko a v ktorého žilách ohnivá krv koluje, ztrpel by to, aby ho jedno-stajne urážal a tupil taký národ, ako je Srbsko?

Neni v Európe národa, ktorý by bez trestu

trpel také zločinstvá, aké od rokov proti nám páchali Srbi. Na Srboch treba nám dokázať, kto sme a čo je hodné naše vojsko, ktorému všetko dávame, čo máme.

To hovoria, že každá vojna protiví sa kresťanským zásadám a civilizácii; že aj my utratíme veľa, bárs aj zvíťazíme. Áno, tak je. Aj naša ztrata bude veľká, lenže nie my sme chceli vojnu. Keby Srbsko bolo dalo nám to zadostučinenie, čo sme od neho žiadali pre sarajevskú vraždu, nebolo by bývalo vojny. Ponevác ale Srbsko spieralo sa našim, pred celým svetom oprávneným požiadavkám, preto sme vojne vyhnúť nemohli. So Srbskom musíme sa porátať a nemôžeme čakať, kým by zmohutnelo, bo ešte vždy cítí ztraty balkánskej vojny.

Kto čo len zďaleka pozoruje srbskú politiku, zbadal, že namyslené Srbsko o nedlho pokúsi sa, aby tie kraje, ktoré v našej monarchii Srbi obývajú, pre seba zaujalo a tak s naším dotieravým susedom porátame sa radšej včul, keď je soslabský, ako neskôr, keď k sebe príde.

Preto sme sa pustili do vojny.

Má ale naša odvážlivosť aj iný prameň a to je naše vojsko; dôvera v našom vojsku. Od dávnych časov napádame vojenskú vládu, že ohromné farchy vála na nás. Tu je príležitosť dokázať, že vojsko naše hodné je tých obetí.

Naše vojsko pred dvadsiatimi rokmi bolo slabé a neschyťané. V posledných rokoch sa to ale všetko premenilo. Naša armáda má výtečné veliteľstvo. Naši chlápce sú tí najsilnejší a najspolahlivejší vojaci v celej Európe. Zarovnak aj naši vojenski dôstojníci sú v každom ohlade pochvaly hodní. Vojsko sme si zaopatřili s najmodernejším vystrojením a tak nemáme sa čoho obávať. Naši zvíťazia! V nich skladáme našu dôveru! Naše vojsko vyostří tú štrbinu, ktorú na auktorite monarchie nechala jej nejapná diplomacia.

Za dlhé časy dali sme vojsku všetko, čo sme mali. Vojsko prehlťlo náš majetok, všetku našu silu, našu osvetu, naše hospodárstvo, naše školy... Včul tu je čas, aby vojsko za všetko toto platilo; aby nám náhradu dalo za naše ztraty a za naše útrapy. A my tak cítime, že naši vojaci horia od žiadosti, aby dokázali, že sú hodní našej obetavosti. Dokážu, že len zví-

tažiť vedia. Vypomstia sa na vrahovi Srbovi, ktorý v Sarajeve zavraždil Franca Ferdinanda. Franc Ferdinand bol dušou armády monarchie. On ju postavil na tú úroveň, kde je včul, po tolkom meškani. Naše vojsko zastane si svoje miesto hrdinsky. Zná ono len jedon povel:

Napred!

Tá šabľa, ktorá už asi tridsať rokov bola v pošve a o ktorej mnohí si mysleli, že zahrzavela, rúbať bude nepriateľa.

Nebojme sa teda! Neschvaľujeme vojnu a oplačeme každého nášho syna, ktorý krv vycedí za slávu svojho kráľa a svojej vlasti, lenže keď nás už prinútili k vojne, musíme sa za ňu oduševniť a musíme sa za víťazstvo našej zbrane modliť.

Od kedy sme sa my naposledy bili, zatiaľ všetky iné veľké národy viedly vojny. Včul je na nás rad. Bojujme, jako pred niekoľko rokami Japonci bojovali.

Sláva víťazovi!

Dôverujme a zvíťazíme! Náš boj je spravodlivý. Krv zavraždeného Franca Ferdinanda volá o pomstu. Jeho verní vojaci vrhajú sa na vrahov Srbov, s čím sa dlh vyrovná.

Napred, junáci!

Ondrej Hladký.

Moratórium.

Vzhľadom na všeobecnú mobilizáciu ministerstvo vydalo nasledovné nariadenie ohľadom moratória:

Kráľ uhorské ministerstvo na základe mu daného splnomocnenia v 16. § e zák. čl. LXIII. z roku 1912. o mimoriadnych opatreniach na prípad vojny nariaďuje nasledovné:

1. Na vykonanie všetkých tých zaviazaností, ktoré zakladajú sa na zmenke, šeku, kupeckej poukázke, kupeckom alebo akomkoľvek inom súkromnom výkone, ktoré povstaly pred 1. augustom 1914. a už sbehly alebo sbehnú prípadne až po 14. august 1914. dáva sa 15-dňové odročenie tým spôsobom, že čas tohoto odročenia treba rátať od zbežnosti a ak zbežnosť táto nastala už pred 1. augustom 1914. tak od 1. augusta 1914.

Počas trvania tohoto odročenia pod prvé započatie padajúcu zmenku, šek a kupeckú

poukázku neslobodno prezentovať ani ku protestu predložiť. Na vzdor tomuto vykonané prezentovanie a protestovanie, účinku nemá.

Ohľadom takých zaviazaností, pri ktorých dľa dohovoru alebo dľa zékona ide úrok, možno úrok zarátať aj na čas tohoto odročenia.

§. 2. Dľa prvého paragrafu určený čas v ohlade tam spomenutých požiadavok nemôže sa zarátať ani do terminu zastarania, ani do žiadneho inakšieho na uplatnenie práv ustanoveného terminu. Po vypršaní v prvom paragrafe ustanoveného času ďalej idúce zastaranie neskončí sa v čase o štrnásť dní kratšom.

§. 3. V prítomnom nariadení povolené odročenie nerozprestiera sa:

1. pri ústavoch s vkladovým obchodom sa zaoberajúcich, alebo pri obnosoch na bežný účet uložených po obnos dvesto (200) korún;

2. na požiadavky povstale z prenájmu bytu alebo inej miestnosti alebo dajakej movitej veci, výmuc ak zaviazaná osoba koná vojenskú službu alebo padá pod ten istý zreteľ, ako osoby vojenskú službu konajúce;

3. na požiadavky zo slúžobnej smluvy povstale, tu rozumejú aj požiadavky z poľnohospodárskeho alebo priemyselného robotnickeho pomeru povstale;

4. na požiadavky vydržiavania, zaopatrenia alebo životnej renty;

5. na úroky štátnych alebo štátne garantovaných dlhov, ich amortizačné čiastice a renty;

6. na všetky tie požiadavky, ktoré ministerstvo určí v osobitnom nariadení.

§. 4. Minister pravosúdia obladom judikatúry v Horvatsko-Slavonsku splnomocňuje bána, aby ku vykonaniu tohoto nariadenia potrebné podrobné poriadky cestou nariadenia ustálil a toto svoje nariadenie mohol dľa potreby dopĺňovať alebo preinačiť.

§. 5. Právomoc tohoto nariadenia, nakoľko sa vzťahuje ono na právne pomery usporiadané zákonom platným na celom územi uhorskej svätej koruny, rozprestiera sa aj na Horvatsko-Slavonsko.

Nariadenie toto vstúpi do života 1. augusta Dané v Budapešti, 31 júla 1914.

Gróf Stefan Tisza

kráľ. uhor. ministerpredseda.

Dediča trónu oduševnené víťanie v Budapešti.

Dedič trónu arciknieža Karol Franc Jozef a jeho manželka arcikňažna Zita v zastupiteľstve jeho veličenstva kráľa v nedeľu 2. augusta dorazili do hlavného mesta. Osobitný dvorný vlak s vysokými hosťami a s ich veľkým sprievodom o 2. hod. a 5. min. popoludní dojchal na východné nádražie, kde ich čakali všetci členovia vlády, zastupitelia hlavného mesta, uh. štátnych železníc, miestnej posádky a veľmi mnohí vynikajúci členovia politického a spoločenského života.

Keď sa vlak blížil ku východnému nádražiu, na perrone postavený vojenský hudobný sbor začal hrať rakúsku, potom uhorskú hymnu, prítomní sňali si klobúky s hláv a vojenski dôstojníci salutovali. Vlak zastal a vtedy zo všetkých strán ozvalo sa hromovité éljenovanie. Na schodoch salónneho vozňa zjavila sa mladá, usmievajúca postava dediča trónu, v uniforme husárskeho plukovníka. Za dedičom trónu z vozňa vystúpila jeho manželka arcikňažna Zita v smútočných hodvabných šatách. Za arcikniežacím párom z vozňa vysadnul hlavný dvorný majster knieža Lobkowitz. Keď hromovité éljenovanie utíchlo, mešťanosta dr. Bárczy zastal si pred dediča trónu a vrelými slovami privítal ho v mene hlavného mesta.

Dedič trónu odpovedal nasledovne:

Jeho veličenstvo, ktorého ťažké panovnícke povinnosti zdržiavajú, mňa ráčil poveriť, aby som v dnešných vážnych časoch prišiel do jeho uhorského sídelného mesta. Toto poverenie, ktoré zodpovedá túžbe môjho srdca, naplňuje ma tou najhlbšou radosťou. S povznesenými citami som prišiel teraz do Uhorska, keď uhorský národ, na čele s hlavným mestom, bez rozdielu tried, náboženstva a národnosti, v sedeďenej vernosti a vo vlastenectve, v skutkoch sa prejavujúcom, poskytuje ducha povznášajúci výjav: naplňuje ma pýchou a dôverou, že národ, ako v najväčších dobách svojej minulosti, tak i teraz s hodnou odhodlanosťou a obetavosťou a v najúplnejšom spolucítení s trónom, pôjde v ústrety ťažkému navštíveniu osudu. Citami tymito preniknutý z hlbky srdca vyslovujem vám, pane mešťanosta, moje poďakova-

nie za toto oduševnené privítanie a prosím vás, aby ste moju vďaku vyslovili aj veškerému občianstvu Budapešte.

Obecenstvo reč dediča trónu prijalo s hromovitým éljenovaním, po utíšení ktorého dedič trónu poshováral sa s mešťanostom Bárczym, ministerpredsedom grófom Štefanom Tiszom a s viacerými prítomnými páňmi. Potom vysadnúc na dvorný hyntov, arcikniežací pár za impozantného oslavovania na všetkých do budínskeho hradu vedúcich uliciach shromaždeného obecenstva, zaviezol sa do kráľovskej paloty budínskeho hradu, kde ich privítal uhorský nádvorník knieža Mikuláš Pálffy. Pri víťaní bola prítomná i arcikňažna Augusta a dvorní hodnostári.

Dedič trónu a jeho manželka popoludní o 5. hodine zaviezli sa do nemocnice Červeného kríža, kde ostali asi za hodinu.

Večer o 7. hodine veľký demonštrujúci zástup pochodil významnejšie ulice hlavného mesta a konečne faklovým pochodom tiahol do budínskeho hradu, kde pred kráľovskou palotou zaspieval uhorskú hymnu. Na balkone paloty zjavil sa dedič trónu so svojou manželkou, ktorým obecenstvo pripravilo srdečné ovácie a zástup potom pomaly vzdialil sa z budínskeho hradu.

O oduševnenom jeho privítaní osvedčil sa dedič trónu, že *bol hlboko dojatý takým nikdy nevídaným, ba takmer nepredstaviteľným privítaním, akého sa mu v Budapešti dostalo.*

Válečný stav v celej krajine.

Sobotňajsie číslo úradného časopisu pri-nieslo pod č. 5735. M. E. nariadenie uhorskej vlády, ktorým dňa 26 júla len na isté stolice a kraje Uhorska nariadený výnimečný (válečný) stav, rozšírila na celé územie sv. štefanskej koruny.

Minister pravosúdia vydal nariadenie, ktorým pravotenie, exekúcie a licitácie až na malé výnimky zastavuje, kým výnimečný stav v krajine trvá.

Neslobodno písať ani o vojenských záležitostiach ríše nemeckej.

Nemecko jako verný spojenec spoločne s nami ide proti spoločným nepriateľom a preto

uhorská vláda nariadila, že práve tak jako o vojenských záležitostiach rakúskouhorských, neslobodno písať ani o nemeckých a platnosť nariadenia, ktoré vydala na základe LXIII. zák. čl. z r. 1912. pod č. 5482. M. E. rozšírila dnes aj nezáležitosti nemeckej armády. Kto by sa previnil proti zákazu, bude prísne trestaný.

Vznešený príklad vodcov a krajinských vyslancov kresť. ľud. strany.

Do vojny, ozýva sa prítomne horami-dolami po celej krajine! Do vojny, potrestať vrahov následníka trónu a pôvodcov sprisahania proti integrite monarchie! Do vojny volá synov všetkých národov celej svojej ríše jeho veličenstvo kráľ! A vyzvanie toto, tento najvyšší rozkaz v najsvätejších citoch brzo urazeného panovníka státisíce nasledujú ochotne a oduševnene. Vznešený a nasledovania hodný príklad nezklatnej vernosti ku jeho veličenstvu kráľovi a spolu nezklatnej lásky ku vlasti dali krajinskí vyslanci a vodcovia kresťanskej ľudovej strany: skutočný vnútorný tajný radca gróf Aladár Zichy, Georg Szmrecsányi, Karol Huszár a Ján Bartos, keď dobrovoľne hlásili sa do vojny a oduševnene aj do ruky vzali zbraň.

BESEDNICA.

Zástava.

Úryvok z prusko-francúzskej vojny.

I.

Pred horou bol postavený francúzsky pluk a pruský vojenský sbor, ktorý bol zostavený v hore, výtečne ho mohol vziať na mušku. Veď sotva boli na 80 metrov vzdialení od seba. Dôstojníci síce komandovali «Dolu!» — ale sa nikto nepohol. Pyšne ostali stáť všetečia okolo zástavy.

Francúzsky pluk stál práve na železničnom násype. Gule zahviždaly a zástava sa poklátala, ale vtedy bolo počuť každý iný hluk ohlušujúce kommando:

— Ku zástave! Ku zástave!

V nasledujúcom okamžení zase pribehol ta druhý dôstojník a zástava zase veselo viala v ruke mladého vojaka. Ale po západe slnca z hrdinského pluku sotva ostalo niekoľko mužov a triadvadsiaty zástavník Hornus vtedy už len jednu barvistú handru na žrdi držal v ruke.

II.

A tento Hornus bol veru dosť obmedzený chlapík, ktorý si len veľmi ťažko vedel podpísať meno. Za dva-

dsať rokov bojoval, kým sa vedel stať poddôstojníkom. Trochu sa zajakal. Hneď v ten večer takto riekol k nemu plukovník:

— Chlap si na mieste, syn môj. Ty si zachránil zástavu: tebe ju darujem. A na jeho obšúchaný kabát markotánka naskutku mohla prísť odznak poddôstojnícky.

Toto bola jediná pýcha jeho života. Teraz už nechodil skrčený ako predtým, lež so zdvihnutou hlavou pozeral do sveta. Sotva bolo blaženejšieho človeka na svete, ako on, keď v bitke žiď zástavy vopchal si do remenného pásu a stál tam taký meravý, ako kňaz so sviatostou. Tak sa zdalo, že celá jeho sila vošla mu do prstov, ktorými držal zástavu, na ktorú padala spusta gúľ. A jeho pohľad hovoril vyzývave:

— Poďte sem, ak chcete, vezmite mi túto zástavu!

Zástava v bitkách pri Borny, pri Gravelotte a ešte v iných sto bitkách od gúľ pušiek bola už obrátená na opravdové zdrapy. Ale predsa nikdy nevypadla z rúk okúzleného Hornusa.

III.

Ale prišiel čierny september: Metz. Prvá armáda sveta bez živnosti, za šírenia sa nákazlivých nemocí pomaly začala pustiť.

Každý potratil vieru, nádej, len Hornus neztratil nádej. Pozostatky naňho sverenej zástavy boli preňho celým životom. Ale keď bolo po vojne, zástavu v jednom predmestí Metzu vzaly do opatery. Hornus ani vo dne, ani v noci na iné nemyslel, len na svoju zástavu. A keď už zunoval rozmýšľať, išiel ku plukovníkovi a blažene, traslavou rukou pohladkal o stenu opretú zástavu, ktorú on v krvavých bitkách opatroval s nadzemskou rozkošou.

Takto to išlo za dlhý čas. Ale v jedno ráno Hornus celý tábor našiel veľmi rozčulený. So zafatými päťami hrozili sa proti mestu. A bolo počuť takéto výkriky:

— Treba usmrtiť toho biednika! Treba ho zastreliť! atď.

A dôstojníci so sklopenými očami dívali sa na zem. Hanbili sa mužstva. Veď len pred chvíľkou prečítali vojakom rozkaz maršalla, ktorý ich bez odporu dá za korisť pomstichtivosti nenávideného nepriateľa.

— A zástavy? — kričal Hornus a zbladol na smrť od tohto slova.

Zástavy, zbraň, vozy, potravu, ktorá ešte ostala, všetko, to všetko vydali nepriateľovi.

— Aj moju zástavu? — spýtal sa Hornus bludný ako stena. — To nedovolím! Nie, nie, tú neodvlečú! — a odbehol ako šialený. Ostatní zarazení hľadeli za ním.

IV.

V meste nastal pekelný hluk. Domobranci, dobrovoľníci a občianska stráž vypukla v divoký krik. Pred bytom maršalla zlostou kypiace zástupy máchaly päťami. Len Hornus nedržal s nimi. On samotný letel do predmestia...

— Zástava je moja! Ona je moja statočnosť! — mrmľal ustavične.

Úplne bol už hotový so svojim plánom. Zástavu stoj čo stoj musí dostať do svojich rúk a vytýčiac ju vysoko, vráti sa s ňou ku pluku, aby všetci tí, v ktorých ešte blčí plameň vlastenectva, išli za ním, aby sa predrali cez telá Prusov. Prišiel ku plukovníkovi. Ale ten ho nepustil k sebe. Aj on bol nazlostný a hanbil sa za hanebnú zradu.

Ale Hornus nepopustil. Chytil ordonanca a odsotil ho s cesty, kričiac:

— Moju zástavu chcem dostať! Moju zástavu!

Konečne sa otvoril oblok.

— Ty si to, Hornus?

— Na rozkaz, pán plukovník!

— Zástavy sú v zbrojnici. Choď ta, tam dostaneš poistenku o nej.

— Na čo mi to bude? Čo je to?

— Maršall to tak rozkázal.

— Ale, pán plukovník...

Zúrill ako taký človek, ktorý veľa pil.

— Poistenku... za moju zástavu... — volal bez seba od zlosti a hanby.

Potom utekal ďalej, mysliac na to, len na to jediné, že je zástava v arsenále a že ju on za každú cenu musí dostať.

V.

Brána zbrojárne bola otvorená: vozy išly dnu a von. Hornus sa striasol, keď vstúpil dnu. Bolo tu ešte niekoľko dôstojníkov s premenenými tvármi od žiaľu.

Všetky zástavy Bazaineho armády boli tam pohádzané jedna na druhú v blate. Hodvábne hlásateľky dávnej slávy so zlomkami pozlátených žrdiek ležaly tu pohanené, rozdriapané. Zavše vytiahol volakto z pomedzi nich jednu, pozrel číslo pluku, ktorý bol majiteľom zástavy, načo patričný zástavník so zaslzavenými očami prevzal o zástave znejúcu poistenku. Poriadok udržiavali dvaja pruskí dôstojníci. Potom zase do blata hádzali tie sväté, slávne zdrapy. Namiesto krásy biľag potupy dostal sa im za údel.

— Hornus! — riekol volakto. — Na tebe je rad! Vezmi poistenku.

Ale on na toto oslovenie nič nedal. Pred ním ležala zástava, jeho zástava, najväčšmi rozdriapaná, najkrajšia z pomedzi všetkých... Keď ju zazrel, tak cítil, ako keby aj teraz tam stál na násype a ako keby počul povzbudzujúce slová svojho plukovníka:

— Ku zástave! Ku zástave, deti moje!

A zase videl seba, triadvadsiateho zástavníka, ako zdvíha zástavu so zeme, ako ju vytýči vysoko k zlosti nepriateľa, ku sláve svojich!

Vtedy prisahal, že zástavu bude brániť do posledného okamženia. A teraz?

Krv mu udrela do hlavy. Ako šialený vrhol sa na pruského dôstojníka, vyrval mu svoj drahý, sladký poklad z ruky a vytýčiac ju vysoko, zvolal:

— Ku zástave! Ku zástave!

Ale mu hlas vypovedal službu, žrd sa mu striasla v ruke a zástava sa mu vkĺzla z nej.

A Hornus, dobrý, hrdinský Hornus klesol na zem, ako keby strela bola udrela doňho. Hornus zomrel...

CHYRNIK.

Jeho eminencia kardinál knieža-primas, arcibiskup ostrihomský dr. Ján Csernoch na vojenské ciele. Z Ostrihoma oznamujú, že jeho eminencia kardinál knieža primas na válečné ciele daroval 20.000 korún. Z toho obnosu 10.000 korún dostanú familie narukovaných rezervistov, 10.000 korún ale polok uhorského Červeného kríža.

Jeho veličenstvo kráľ vo Viedni. Minule jeho veličenstvo s celým sprievodom z Ischla vrátil sa do Schönbrunnu. Viedeňské obyvateľstvo jeho veličenstvo privítalo hlučnými ováciami.

Chýry zo Spiša. Obecenstvo Levoče 27. júla večer tiahlo pred byt veliteľa pluku, ktorý k zástupu povedal oduševňujúcu reč, na ktorú prepočetní prítomní odpovedali hlučným éljen, zvlášte ako sa vyslovil, že vojsko konať bude svoju povinnosť oproti kráľovi a vlasti. V novej Vsi už v prvú kritickú noc byly oduševnené demonštrácie. Pre mobilizačné chýry veľkú škodu utrpely predovšetkým naše tatranské kúpele, hostia odcestovali hufne. — V Nižnej Šunave na uprázdnenú rim. kat. uč. stanicu vyvolili Georga Štolca, vo Vyšnej Šunave Jána Stolína, v Žegre Alexandra Ludáňiho a v Malej Lomnici Ludvika Fabiána Slovika. — V Rokušách 21. júla popoludní zhorely 4 domy so všetkými hospodárskymi staviskami. Oheň zapríčinily deti, ktoré v neprítomnosti rodičov bavily sa so švábalkami; jedno z tých detí v plameňoch našlo svoju smrť. Ohňu padlo v obeť aj viac domácich zvierat. — V Kluknave pre rozširovanie a zatajenie nákazlivej slintavky a kulhavky nebol vydržaný na 23. a 24. júla ustálený lichvací jarmok. — 23. júla večer o 6. hodine v našej stolici zúrill strašný víchor, ktorý na mnohých miestach vybil oblaky, srútil komíny, zkazil strechy, telefonové a telegrafové vodítka, prevrátil plné vozy, veľké spustošenie spôsobil v ovocných sadoch a lesoch, s koreňami vytrhal a polámal stromy. V Novovesských kúpeľoch (Iglófüred) jedon taký strom zabil 10-ročného Ladislava Harmatzyho, syna tam letujúceho Loranda Harmatzyho, tajomníka ministerstva vnútra. V Ríchvalde víchor s jednej veľkej lúky vzal asi 20 fúr vysušeného sena. — V Tatranskej Lomnici a v Matlárháza 22. júla pretrhly sa oblaky, čo zapríčinilo tam veľkú škodu. — V Smokovciach 27. júla v noci ukázal teplomer len štyri stupne tepla.

Farár ochranca života. Z Košíc píšu, že v obci Daróc jedno malé dieťa práve vtedy padlo do studne, keď šiel tade náhodou farár Karol Csicseri. Smelý kňaz vidiac nešťastie, skočil do studne a tonúce dieťa oratoval.

Budapeštiansky Kat. Del. Kruh 15. augusta roku 1914 k úcte sv. Štefana I. kráľa uhorského účasť bude brať v sprievode, držanom v Budine. Z tejto príležitosti vyzývame všetkých slovenských katolíkov, ktorí i z viďieku poprichodia, aby sa v spomenutý deň súčasťnili pod našu kruhovú zástavu. Pohneme sa z kostola sv. Jozefa ráno o 7. hodine. Prosíme slovenských veriacich, aby sa čím vo väčšom počte zúčastnili na tejto slávnosti. Riaditeľstvo Kruhu.

Nové budovisko hlavného gymnázia v Trnave. Impozantné nové budovisko trnavského arcibiskupského hlavného gymnázia z obetivavosti kardinála knieža pri-masa hotové bude do septembra.

Major Tankošić ušiel. Minulý týždeň prišiel do Saloník srbský major a oznámil sa pod menom Bujakovič. Prišiel aj so ženou a na druhý deň odcestoval na lodi do Odessy. Ktorí sa s nim shovárali, tvrdia, že Bujakovič neni nikto iný, jako major Vojislav Tankošić, ktorého žiadala v svojej nóte naša vláda zlapať a postaviť pred vojenský súd. Srbská vláda tvrdí, že ešte v ten deň večer, keď náš vyslanec Giesl oddal Pašičovi nótu, nariadila Tankošića zatknúť. Tankošić teda, ktorý zariadil vraždu arcikniežata Franca Ferdinanda, utiekol do Ruska, kde očividmo podporujú kráľovrahov.

Vklady v bankách a sporiteľňach. Upozorňujeme naše obecnstvo na zák. článok XLIII. z roku 1913., v ktorom medzi inými na vojnu sa vzťahujúcimi dohodami uzákonená je pod 4. záhlavím v Haagu uzavretá medzinárodná dohoda o zvykoch vo vojne a v. § 28. inštrukcie, podobne zákonnú moc majúcej, výslovne je povedané, že vo vojne drancovanie nie je dovolené ani v mestách útokom zajatých, a tým vyslovená je v páde vojny nedotknuteľnosť súkromného majetku. Súkromný majetok tedy či doma či v banke uložený stojí pod ochranou medzinárodného práva a tak sa majetku v banke alebo tnom peňažnom ústave uloženému nemôže stať nič, ba čo viac, peniaze tam uložené, sú o veľa istejšie opatrené ako doma, už aj preto, že ich banka má rozpožičané na hypotéky a potom doma vystavené sú viac ohňu, zlodejom a iným nehodám ako v banke, keď aj odhliadneme od tej škody, že z banky vybraté peniaze žiadneho úroku nenesú. Peniaze v banke uložené stoja teda pod ochranou medzinárodného práva, ktoré priateľ či nepriateľ rešpektovať musí a tak marné sú strachy, žeby pre vypuknutú vojnu ony sa mohly v banke alebo inom ústave utratit.

Budapeštiansky Katolícky Delnícky Kruh usporiada púť pre slovenských veriacich na milostné miesto Mária Bešeňo, púť bude trvať dva dni. Dňa 15 augusta v Jozefovskom kostole ráno o 6-tej hodine bude svätá omša za pútnikov a po skončení sv. omše pohnú sa pútnici v mene Božom a dorazia na milostné miesto Mária Besenő okolo 5. h. večer. Podvečer o 7. hodine pôjdu ku studničke s procesiou, kde sa Panna Mária zjavila, a budú vybavovať modlitby a spevy k úcte blahoslavenej Panny Márie a po skončení modlitby vrátia sa s procesiou nazpät do kostola. Na druhý deň ráno o 7. hodine bude veľká sv. omša so slovenským spevom za pútnikov; taktiež aj slovenská kázeň. Po skončení služieb Božích sa vrátia pútnici v mene Božom s procesiou do Budapešti a večer okolo 8. hodiny dorazia do chrámu Jozefovského. Bratia a sestry v Kristu, súčasťnite sa v čím valnejšom počte na slávnosti Marianskej. Vodcom púte bude známy duchovný Dr. Pavel Žizka predseda Kruhu. Riaditeľia púte zo správy Katolickeho Delnickeho Kruhu sú: Ján Krajci, Juraj Direr a modleník Vincenc Jonec.

Katolicismus v Číne. Roku 1912. bolo v Číne 39. biskupov; 1426 europejských a 701 domorodých kňazov, 1215 domorodých klerikov; 558 europejských a 1329. čiňanských mníšiek. Počet katolíkov obnášal 1 million 363.697, počet katechumenov 309.985. Pred mesiacom dal sa pokrstiť istý 27 ročný úd detronizovanej čiňanskej cisárskej rodiny.

Feller-ov

Istotne účinkujúci liečivý prostriedok proti všelijakým, následkom vlhkosti, prievanu alebo z prechladnutia povstávajúcim bolesťam, táto ochranná známka, ktorú tu ukazujeme, uvádza sa nie preto, aby robila zbytočnú reklamu, lež aby čitateľov chránila pred zmýlením s bezcennými napodobeniami.

Oceňujeme obsah tejto sklenice, lebo sme sa sami presvedčili o jeho výtečnom, bolesť utišujúcom, liečivom, dobročinnom účinku zvlášte pri reume a lámke, nervosite, pichaní, trhaní, vytknutiach, influence, bolení rúk, nôh, hlavy, zubov, chrbta a krížov, úsade, ochromení, unavenosti, slabosti očí atď. Jestli aj Vy chcete poznať jeho liečivý účinok, spýtajte sa lekára o upotrebu Fellerovho Fluidu, keď ku pr. ste znáčení, zachrípnutí, zašľajmoňaní alebo pri inakších nemociah.

Znamenite občerstvuje, oživuje, nervy a svaly posilňuje massirovanie a každodenné umývanie s Fellerovým «Elsa-Fluidom». Vskutku je hodné ustávania objednať ho na próbu. 12 malých alebo 6 dvojitych skleníc, alebo 2 špeciálne sklenice franko 5 korún.

* * *

Keď si pokazíme žalúdok, ztratíme appetit, zlý pocit alebo nevoľu objavime alebo na zapečenie, kŕče, zdutie, tāmorrhoidy atď. trpíme upotrebu Feller-ove prečisťujúce rebarbarové «Elsapilule», 6 škatuliek franko 4 koruny. Obidva výrobky dostať pravé, jedine u lekárniko **E. V. Feller, Štubica, Kosolná-úlica 18 (Záhrebská stolica).**

Zo Spišskej Magury.

Pochválen Pán Ježis Kristus! Veľactený Pán Redaktor! Prosím o uverejnenie tohoto mojho dopisu v našom milom «Krestane».

Pre nešťastných relovských pohorelcov poslali mi milodary ešte nasledujúci: Eva Luža v Pozsonyivánka 15, Ján Molnár, pápežský praelát, krajinský vyslanec a podpredseda kresťanskej ľudovej strany v Budapešti 10 kor., magurský kat. farár a Fabian Kaleta, tesár v Podolinci, po 5 korún, Vilhelm Aron, stolársky pomocník v Skalici 4 kor. 28 hal., Egid Mihok v Kissgaram 4 kor., Vilhelm Havas, gymn. professor v Novom Sade 2 kor. a Valent Košík v Chynoranoch 1 korunu. S predošlými milodarmi dovedna obdržal som 873 korún a 28 halierov, ktoré som podľa u mňa nachádzajúcich sa kvitancii oddal našo patričné miesto v Relove. Všetkým veľkodušným milodarcom v mene poľutovania hodných relovských pohorelcov prívolačam srdečné «Pán Boh zaplať!» František Klein, r. k. farár v Kristályfalu (Richvald), Szepesmegye.

Obchodná týždenná zpráva.

V Budapešti, 5. aug

Uradne značené ceny za 100 kilogrammov.

Pšenica tiská, nová	kor. 26.85—27.75
» stolnobelohradská,	« 26.25—27.45
» peštianska,	« 26.75—27.80

Pšenica banátska	kor. 26.45—27.70
Raž prvotriedna	« 19.40—19.85
« druhotriedna	« 19.10—19.30
Jačmeň prvotriedny	« 15.45—16.00
Ovos prvotriedny	« 16.10—16.90
« druhotriedny	« 15.70—16.00
Kukurica	« 13.60—13.80
Otruby drobné	« 10.70—11.10
« hrubé	« 11.10—11.40
Datelinové semä červená datelina	« 185.00—200.00
« lucerna	« 120.00—170.00

Múka pšeničná:

č.	0	1	2	3	4	5	6
K.	21.60	21.30	20.90	20.40	19.90	19.40	19.00
č.		7	7½	8			
K.		18.50	17.20	7.40			

Za 50 kilogrammov i s vrecem.

Koloniálny tovar:

Petrolej fiumánsky, kríšťalový	kor. 41.00—46.00
« « White-Star (***)	« 36.00—40.00
Cukor v klobúkoch	« 82.00—82.50
« kockový	« 84.00—84.50
Spiritus denaturalisovaný, ku priemyselným účelom jeden barill	« 56.00—57.00

Lacné česke perie!

5 kilo nové tmavé driapané 9.60 K, lepšie 12 korún. Biele mäkké, jak páper 18 K, 24 K. Biele ako snáh mäkké jak páper, drapané 80, 86, 42 K. — **Metové posteľe.** A červeného cinovatu 1 dobre naplnená perina a/lebo 1 zpodná perina 180 cm. dlhá 116 cm. široká K 10.—, 12.—, 15.—, 18.—, 2 metre dlhá, 140 cm., široká K 13.—, 15.—, 18.—, 21.—. Poduška 80 cm. dlhá 58 cm. široká K 8.—, 8.50, 4.—, 90 cm. dlhá, 70 cm. široká K 4.50, a 5.50. Krom toho shtovujeme vo veľkosti dľa vole. Trojdílovú srtstennú matrac na jednu postel K 27.— lepšej jakovosti K 38. Zasielky vyše 10 korún franko s poštovou dobierkou. Výmena a navrátenie dovoluje sa pri náhrade porta. **Benedikt Šachsej, Lobes** 134. pri Pilsen (Čechy).

Vyborné šijáce stroje,

tak tiež bycikle a grammofony vo veľmi ľavých cenách na sklade má

JOZEF HABAN
Budapest, VII., Almássy-tér 14.

Pýťte si veľký obrázkový cenník zdarma.

Najlepší český prameň k objednaníu.

Lacné perie na postel

1 kg. sivé dobré drápané 2 K, lepšie 2 koruny 40 hal.; prima polbiele 2 koruny 80 halierov; biele 4 K, biele páperové 5 K 10 h.; 1 kg veľmi fajne, ako snáh biele, drápané 6 K 40 h., 8 K.; 1 kg. papierie, sivé 6 K, 7 K; biele ľajnové 10 K; najfajnejšie papierie z prs 12 K. Pri obľednani 5 kg. franko.

Hotové posteľe z hustej tkiny červeného, modrého, bieleho alebo žltého nankingu, 1 perina. 180 cm. dlhá 120 cm široká s dvomi podhlavkami, každý 80 cm. dlhý, 60 cm široký naplnený novým, sivým, veľmi trvácim mäkým perím 16 K; polpapierie 20 K; papierie 24 K; jednotlivé periny 10 K, 12 K, 14 K, 16 K; podhlavky 8 K, 8 K 50 h., 4 K. Periny 200 cm. dlhé 140 cm. široké 18 K, 14.70 K, 17.80 K, 21 K. podhlavky 90 cm. dlhé 70 cm. široké 4.50 K, 5.20 K, 5.70 K. Spodné periny z pevného vrázkovaného grádlu 180 cm. dlhé, 116 cm. široké 12.80, 14.80 K. Vývez s postovou dobierkou od 12 K počnúc franko. Výmena alebo návrat dovolené. Za nezopovedné návrat peňazi obšírný cenník zdarma a franko.

S. Benisch v Deschenitz
č. 826., (Čechy.)

Sklad: Budapest, IV. Ferenc József-rakpart 21.

Umelecký ústav kostolného zariadenia.

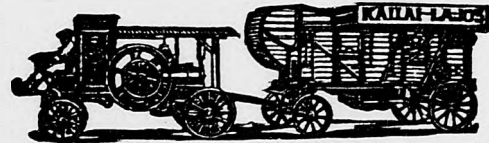
Vlastné dōroby! **Karol Prinner**, majiteľ knieža-primaciálnych dvor. zasielajúcich obvodov: Brix a Anders, Zambach a Müller Budapest IV., Váci-u. 61. Viedeň IX., Maximilianplatz 3. Umelecký ústav kostolného zariadenia: Omšové rúcha, pluviálne, baldachýny, úplné ornáty, kostolná bielizeň, alby, kamže, atď. Strieborný tovar kostolného náradia v jednoduchom a v najskvostnejšom vyhotovení, svietniky, kalichy, ciboria, pastorále, kríže, kadidlá. Kostolné a spolkové zástavy, čipky a vyšívania umeleckého vystrojenia.

Hľadám učňa

na virštiliarske a mäsiarske remeslo. Obratní chlapani z poriadnej rodiny nech sa hlasiu u **Leopolda Fulla** v Ružomberku. Liptovská stolica. 100

Šijací stroj

Na pohodlné malé čiastočné splácanie predáva **FRANZ BAUMGARTEN** Budapest, VII., Rózsa-u. 27. Telefon József 33—72.

Známo je vôbec

že len

Ludvika Kállai-ho

motorfabrika

Budapest, VI., Gyár-utca 28,

pri úplnej záruke lífruje najchýrnejšie motor-mlátiace stroje. Po celej krajine pochvalne známym najlepších a najjednoduchších, pôvodných **Ludvika Kállai** motorov prosíme žiadať obrázkový cenník.

Upozornenie! Ludvika Kállai-ho vychýrenú motorovú fabriku netreba zameniť s druhými firmami pod menom Kállai.

Makulatura papier

(starých novin papier veľmi hodi sa k zaobaleniu bársjakých predmetov) metr. cent po 8 K k dostaniu u vydavateľstva.